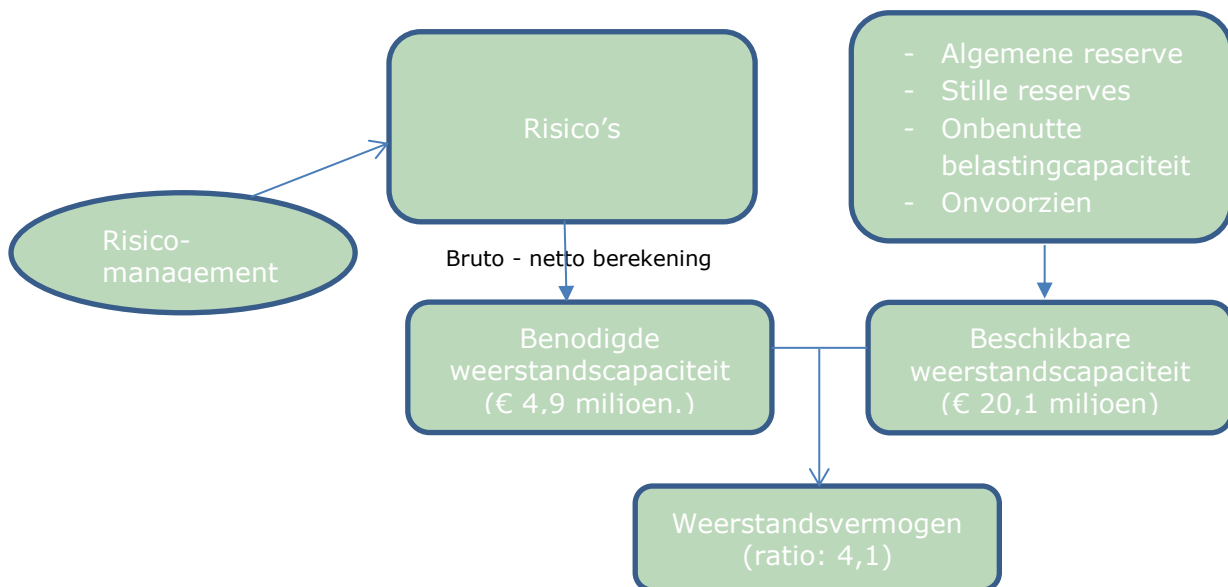

5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

5.2.1 Risico's

Het weerstandsvermogen is te definiëren als "het vermogen van de gemeente om financiële risico's op te kunnen vangen om haar taken te kunnen voortzetten". Risicobeheersing is te definiëren als de mate waarin het gemeentebestuur de mogelijke risico's onder controle heeft. Bij onderwerpen waar risico's spelen, wordt inzicht gegeven in mogelijke ontwikkelingen en welke opties er zijn om mogelijke niet geraamde financiële consequenties zo goed mogelijk op te vangen wanneer risico's zich voordoen.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de kaders die zijn vastgesteld over het weerstandsvermogen en risicomangement. Vervolgens zijn de risico's beschreven die relevant zijn met een daarbij behorende risicoschatting. Dit bepaalt de benodigde weerstands-capaciteit. Daarna wordt de beschikbare weerstandscapaciteit bepaald (welke financiële middelen zijn er om risico's op te vangen). Tenslotte wordt de ratio weerstandsvermogen (risico's versus de beschikbare weerstandscapaciteit) berekend. In onderstaand figuur zijn de relaties tussen de geanalyseerde risico's, het risicomangement, de weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen overzichtelijk weergegeven.

Conclusie risicomangement en weerstandsvermogen

De ratio van het weerstandsvermogen is nu 4,1. Dat wil zeggen dat de beschikbare middelen ruim voldoende zijn om de risico's op te kunnen vangen.

Kaders risicomangement

De wettelijke kaders voor het bepalen van het weerstandsvermogen zijn vastgelegd in:

- Besluit begroten en verantwoording provincies en gemeenten;
- Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido);
- Europese richtlijn voor aanbesteding overheidsopdrachten;
- Verordening artikel 212 gemeentewet (financiële verordening).

Bij het uitvoeren van onze taken als gemeente wordt er actief gestuurd op het beheersen van risico's. Om zicht te krijgen op de risico's worden deze bij de begroting en bij de

jaarrekening geïnventariseerd. Vervolgens worden deze gekwantificeerd en beoordeeld op te nemen maatregelen om het risico af te dekken.

Risico's kunnen worden beheerst door:

- het risico te vermijden of te voorkomen (stoppen met het beleid dat het risico veroorzaakt);
- het risico te verminderen (kans dat het risico optreedt, afzwakken);
- het risico over te dragen en/of uit te besteden (het beleid dat het risico met zich meebrengt over te laten aan een andere partij die ook het financiële risico draagt);
- accepteren (wanneer het risico niet kan worden vermeden, voorkomen, verminderd, uitbesteed of overgedragen, dan worden de eventuele financiële gevolgen gedragen door de beschikbare middelen (voornamelijk de algemene reserve).

Wanneer risico's zich voordoen en er een beroep wordt gedaan op de algemene reserve, treedt het volgende proces in werking:

- de directie informeert het college over risico's en de achtergronden;
- het college informeert de gemeenteraad over het risico en de achtergronden;
- voorstel ter dekking van het financiële effect van het risicobedrag;
- als financiële middelen (algemene reserve) niet toereikend zijn, worden bezuinigingsvoorstellen gedaan.

De inventarisatie van risico's geeft daar waar bekend inzicht in het bedrag. Wanneer wel een risico bekend is maar nog geen bedrag kan worden berekend, wordt een PM-post opgenomen. Een brutobedrag geeft nog geen inzicht in de financiële effecten. Daarvoor krijgt ieder risico een waardering, een klasse. Deze klasse geeft de kans aan dat een risico zich voordoet met een bijbehorend dekkingspercentage. Het bruto risicobedrag wordt aan de hand van de klasse (zie tabel 1) netto gemaakt, omdat niet alle risico's even zwaar zijn en de kans dat alle risico's zich voordoen in één jaar, nagenoeg nihil is. Er wordt op deze manier een meer reële inschatting gemaakt van de kans dat een risico beslag legt op de middelen, die beschikbaar zijn om het risico op te vangen.

Risicowaarderings-klasse	Kans (gemiddeld)	Dekkingspercentage
1 = zeer waarschijnlijk	> 90%	100%
2 = aanzienlijk	75 - 90%	80%
3 = boven gemiddeld	25 - 75%	60%
4 = beneden gemiddeld	10 - 25%	40%
5 = gering	5 - 10%	20%
6 = zeer onwaarschijnlijk	< 5%	0% tot 10%

Tabel 1: Risicowaardering

Met de berekening van het nettobedrag per risico, wordt de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Deze wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit en dit leidt tot een ratio weerstandsvermogen.

Voor de beoordeling van dit ratio gebruiken gemeenten de ratio's in tabel 2 (ratio weerstandsvermogen).

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Ratio weerstandsvermogen	Waardering
> 2.0	Uitstekend
1,5 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,5	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Tabel 2: Ratio en waardering weerstandsvermogen

Een ratio van 1 wil zeggen dat de beschikbare weerstandscapaciteit even groot is als aan wat nodig is om de verwachte risico's op te vangen.

Over de hoogte van de gewenste ratio zijn geen voorschriften vastgesteld. Dit behoort tot de autonomie van de gemeente. Bij de Kaderbrief 2015 heeft de gemeenteraad als kader gesteld dat ratio weerstandsvermogen niet lager mag zijn dan 0,6 en dat wordt gestreefd naar een ratio van minimaal 1 in 2019. Daarnaast is afgesproken het aantal PM-posten minimaal te houden en te maximeren op twee.

Risico's

Voor de indeling van de risico's wordt de volgende rubricering gehanteerd:

1. Strategische risico's (intern maar met extern effect)
Het betreft vooral beleidsrisico's (onder andere samenwerking, decentralisatie, economisch, politiek, maatschappelijk).
2. Operationele risico's
Bij operationele risico's gaat het om risico's in de bedrijfsvoering (proces en vermogen, te reageren op calamiteiten)
3. Financiële risico's
Financiële risico's doen zich vooral voor bij grondexploitatie- en projecten. Ook financieringsrisico's vallen hieronder.
4. Risico's door wet- en regelgeving
Te denken valt aan juridische risico's (onder andere ook ARBO-technische risico's) en contracten, risico's verbonden partijen en samenwerking.
5. Financiële verslagleggingrisico's.

1. Strategische risico's (intern maar met extern effect)

Beleidsrisico's (onder andere samenwerking, decentralisatie, economisch, politiek, maatschappelijk)

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
sociaal domein	€ 2,2 miljoen	2	80% is € 1,8 miljoen

De gemeenten zijn integraal verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet. Vanaf 2019 zijn de budgetten die door het Rijk beschikbaar worden gesteld, op gegaan in de algemene uitkering en zijn daarmee niet meer apart te "labelen".

In de begroting 2020 zijn de totale lasten van het sociaal domein totaal € 22 miljoen. De kosten voor Senzer zijn hierin niet meegenomen. Deze zijn, gezien de huidige situatie, als apart risico opgenomen. Voor de berekening van het brutobedrag van het risico voor het sociaal domein is uitgegaan van 10% van de lasten sociaal domein (= € 2,2 miljoen).

Risico's binnen het sociaal domein hebben betrekking op:

- "open eind" regelingen;
- Bij jeugd kan een aantal partijen rechtstreeks verwijzen, zodat de gemeente geen invloed heeft op de kosten die uit die verwijzingen voortvloeien;
- Dure begeleidingstrajecten en dure voorzieningen (woningaanpassingen), ook bij kleine aantallen, hebben grote invloed op het budget;

- Het is nog niet mogelijk een goede en betrouwbare (inhoudelijke) analyse te maken van aantallen, gebruik en daarvoor benodigde budgetten en op basis van die analyse te sturen;
- Het aantal mensen, dat een beroep doet op de Wmo, jeugd en Participatiewet /minimaregelingen kan stijgen;
- CAO-verhoging die gelden voor de zorgaanbieders moeten worden verwerkt, net als de resultaten van nieuwe aanbestedingen.

De bestaande risico's worden gewaardeerd op 2,2 het netto risico bedraagt dan afgerond € 1,8 miljoen. Het netto-risico van € 1,8 miljoen kan niet meer uit de reserve sociaal domein worden gedekt.

Tot 2017 konden de tekorten op jeugd opgevangen worden door het overschot op Wmo en door een onttrekking aan de reserve Sociaal Domein. Door gewijzigd rijksbeleid is er voor de Wmo vanaf 2019 geen sprake meer van een overschot en is de reserve leeg.

Wmo-abonnementstarief

Eén van de wijzigingen vanuit het Rijk is het besluit om de eigen bijdrage Wmo per 1 januari 2019 te veranderen. Het abonnementstarief is ingevoerd. Er wordt nu niet meer gekeken naar de hoogte van het inkomen, vermogen en het gebruik. Iedereen betaalt een vaste eigen bijdrage voor Wmo-maatwerkvoorzieningen: € 17,50 per 4 weken. Dit heeft in het eerste half jaar van 2019 al geleid tot een stijging van 40% van Wmo-voorziening huishoudelijke ondersteuning.

Omdat de eigen bijdrage voor de Wet Langdurige Zorg (WLZ) na invoering van het abonnementstarief hoger ligt dan die voor de Wmo, wordt het voor inwoners financieel aantrekkelijk om langer een beroep te blijven doen op de Wmo in plaats van in te stromen in de WLZ. Vanwege deze stijging van kosten is er in deze begroting een vraag naar middelen opgenomen van € 700.000. De kans is aanwezig dat dit niet voldoende is.

Woonplaatsbeginsel

Daarnaast geldt voor jeugd dat het woonplaatsbeginsel in 2021 wordt ingevoerd. Dit betekent dat de gemeente waar het kind stond ingeschreven voor het in de instelling geplaatst werd, de programmakosten betaald. Dit betekent voor Deurne dat jongeren die van buiten Deurne komen maar door voogdijstelling bij Bijzonder Jeugdwerk zijn geplaatst, niet meer voor rekening van Deurne vallen. Wel moet Deurne de kosten voor jongeren uit Deurne die elders geplaatst zijn gaan betalen. Tegelijkertijd met het nieuwe woonplaatsbeginsel komt er ook een herverdeling van het gemeentefonds. Momenteel is niet aan te geven welke consequenties dit financieel voor Deurne heeft.

Bij de begroting 2019 zijn middelen beschikbaar gesteld om kostenbeheersing en -besparing te kunnen realiseren. Zie hiervoor ook thema Zorgzame en Veilige gemeente, aan de slag. Ook wordt er aan een nieuwe inkoopstrategie voor jeugd gewerkt waarbij het uitgangspunt is om meer grip te krijgen op en beter te kunnen sturen op de jeugdhulp. Echter zijn externe ontwikkelingen nauwelijks te voorspellen of in te schatten. Voor zover mogelijk wordt geprobeerd grip te krijgen en te houden, maar risico's blijven voorlopig.

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Leges omgevingsvergunning bouw	€ 86.000	2	80% is € 69.000

De legesinkomsten voor de aanvragen omgevingsvergunningen bouw zijn sterk afhankelijk van het aantal grote bouwplannen. Dit is een risico voor het behalen van de baten, omdat de gemeente Deurne hier zelf geen invloed op heeft en afhankelijk is van derden. Om dit risico te verminderen, wordt jaarlijks voor de bepaling van de baten een inschatting gemaakt van het aantal grote plannen. Als de opbrengsten structureel achterwege blijven, worden de baten bijgesteld.

Uit onderstaand overzicht van de afgelopen 8 jaar blijkt hoe wisselend de inkomsten zijn. In de laatste 8 jaar waren de inkomsten gemiddeld € 86.000 per jaar lager dan begroot. Gezien de wisselende en de negatieve resultaten van de laatste jaren is er een reële mogelijkheid dat dit risico ook in 2020 optreedt.

Overzicht Leges omgevingsvergunningen bouw

jaar	baten primaire begroting Bouw	realisatie Bouw	Verschil
2010	€ 1.319.500	€ 1.621.487	€ 301.987
2011	€ 1.337.759	€ 789.034	-€ 548.725
2012	€ 999.318	€ 1.117.063	€ 117.745
2013	€ 999.318	€ 779.190	-€ 220.128
2014	€ 946.118	€ 447.950	-€ 498.168
2015	€ 865.300	€ 709.298	-€ 156.002
2016	€ 877.414	€ 788.190	-€ 89.225
2017	€ 887.066	€ 1.176.740	€ 289.674
2018	€ 906.581	€ 937.098	€ 30.516
2019	€ 930.152		

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Wegen	€ 0	6	0% is € 0

Eind 2016 is het wegenbeheerplan 2017-2021 door de raad vastgesteld. Door een incidentele financiële impuls van € 2,5 miljoen beschikbaar te stellen, kan de kwaliteit van de wegen in Deurne tot het gewenste onderhoudsniveau worden gebracht. Dit bedrag is gedekt vanuit de algemene reserve (€ 2 miljoen) en de voorziening wegen (€ 500.000). Het bedrag van € 500.000 wordt behaald door onder andere efficiencyvoordelen en een gunstig aanbestedingsklimaat.

In 2019 vindt een evaluatie van het wegenbeheerplan plaats om mogelijke aanpassingen door te voeren.

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Cultuurcentrum	€ 900.000	6	0% is € 0

Met betrekking tot het gebouw loopt een btw-herzieningstermijn van 10 jaar. Als binnen die 10 jaar blijkt dat het gebouw niet voor 90% btw-plichtig wordt geëxploiteerd, moet de btw van de nog lopende jaren worden terugbetaald. Deze periode van 10 jaar is geëindigd in 2018. Omdat de belastingdienst een verjaringstermijn hanteert van 5 jaar, blijft dit risico nog wel bestaan. Op basis van de voortgang en ontwikkelingen zijn de risico's in beeld en gewaardeerd op klasse 6.

2. Operationele risico's

Er zijn op dit moment geen operationele risico's benoemd.

3. Financiële risico's

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Afval	€ 1.000.000	1	100% = € 1.000.000

Voor de verwerking van het huishoudelijk restafval is een overeenkomst gesloten tussen alle Brabantse samenwerkingsverbanden en het bedrijf Attero. Hierin is opgenomen dat de gezamenlijke Brabantse gemeenten een volumeverplichting hebben voor de aanlevering van restafval. Door betere afvalscheiding door de Brabantse inwoners, wordt er niet meer voldaan aan deze volumeverplichting. Attero heeft het MRE en de andere Brabantse gewesten een naheffing opgelegd van € 2,5 miljoen voor de periode 2011 tot en met januari 2017.

Over de periode 2011 – 2014 is de arbitrage afgerond in het voordeel van de Brabantse gewesten en gemeenten. De vorderingen van Attero over deze periode van € 1,5 miljoen zijn hierbij afgewezen.

Over de periode 2015 – januari 2017 loopt nog een arbitrale procedure. Hiermee blijft het risico aanwezig dat er een eventuele naheffing volgt. Omdat de arbitrage over deze jaren in het voordeel van Attero is geweest, is de risicowaardering 1.

Als na alle procedures blijkt dat de Brabantse gemeenten wel een naheffing moeten betalen, dan volgt de vraag hoe deze eventuele naheffing verdeeld moet worden over de Brabantse gemeenten. Deze vraag wordt pas in behandeling genomen na de gerechtelijke procedures. Er zijn namelijk nooit afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten van een naheffing over de gemeenten. Hierdoor is het niet mogelijk om exact uit te rekenen wat het maximale risico voor Deurne is.

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Grondexploitaties	€ 23.006.000	zie Zomerbericht vastgoed * PAS	€ 8.234.000

De gemeente heeft 16 actieve grondexploitaties in 2019. Het voeren van grondexploitaties brengt risico's met zich mee. Het is essentieel dat het grondbedrijf zelf voldoende vet op de botten heeft om de risico's op te vangen, zodat tegenvallers in het grondbedrijf geen effect hebben op de algemene dienst. Het grondbedrijf onderscheidt twee soorten risico.

Programmarisico's

Dit zijn conjuncturele risico's als gevolg van macro-economische ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen hebben hun weerslag op bijvoorbeeld de grondopbrengsten (hoogte grondprijzen en uitgiftetempo), de kosten voor bouw- en woonrijp maken en de rente. Eenmaal per jaar berekent het grondbedrijf bij het opstellen van het Zomerbericht vastgoed een reëel negatief scenario. De programmarisico's worden afgedekt met de ARG (voor de grondexploitaties met een te verwachten verlies) en te verwachten winstnemingen (voor de grondexploitaties met een te verwachten winst).

Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

Na het opstellen van het Zomerbericht vastgoed heeft zich een bijzonder projectrisico voorgedaan. Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State het PAS buiten werking gesteld. Als gevolg daarvan kunnen aanvragen hierdoor niet getoetst worden en kunnen gronden niet uitgegeven worden. Op dit moment werkt het Rijk aan een herstelmaatregel (gereed eind september). Zodra hierop zicht is zullen de effecten op de grondexploitaties doorgerekend en in beeld gebracht worden.

Op dit moment is onduidelijk welke projecten in de toekomst wel/ niet gerealiseerd kunnen worden. In de bij het Zomerbericht vastgoed opgestelde risico-inventarisatie is hier slechts in beperkte mate rekening gehouden is. Dit risico is op basis van een grove inschatting in kaart gebracht waarbij rekening is gehouden met het niet meer kunnen uitgeven van een aantal exploitatiegebieden.

Uitgaande van het feit dat een aantal projecten niet meer afgemaakt wordt levert dit op basis van een grove inschatting een additioneel risico op van ongeveer € 5,7 mln. Daarnaast doet zich een aantal risico's waarmee al rekening was gehouden zich niet meer voor. Het effect hiervan is verwerkt in deze paragraaf.

Projectrisico's

Het grondbedrijf voert jaarlijks op projectniveau een risicoanalyse uit. Hierbij wordt inzichtelijk gemaakt wat het risico is (Wat is de oorzaak? Wat is het gevolg? Hoe kan het grondbedrijf het risico beheersen of voorkomen?). Vervolgens wordt een inschatting gemaakt van de financiële impact als het risico zich voordoet en een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet. Het resultaat levert een bedrag op van af te dekken

risico's. De berekening van de benodigde afdekking vindt plaats met behulp van de risicowaarderingssystematiek, die beschreven staat in de paragraaf weerstandsvermogen. Als een grondexploitatie naar verwachting winstgevend is, dan dekt het grondbedrijf de risico's af binnen de grondexploitatie. Als een grondexploitatie naar verwachting onvoldoende winstgevend is om de risico's af te dekken of geen winstverwachting heeft, dan dekt het grondbedrijf de risico's af met de ARG. De raad ontvangt een risicorapportage (vertrouwelijk en onder geheimhouding).

Grondexploitaties zonder winstpotenties (afgedekt met ARG)	Impact	Benodigde afdekking
Programmarisico's	6.324.000	4.611.000
Projectrisico's	13.974.000	2.087.000
Totaal	20.298.000	6.698.000

Grondexploitaties met winstpotentie (afgedekt met te verwachten winsten)	Impact	Benodigde afdekking
Programmarisico's	2.698.000	1.530.000
Projectrisico's	10.000	6.000
Totaal	2.708.000	1.536.000

De Algemene Reserve Grondexploitaties (ARG) en de te verwachten winsten zijn van voldoende omvang om de risico's van de grondexploitaties af te dekken.

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Vastgoedexploitaties	€ 338.000	3	60% = € 203.000

Voor het bepalen van de financiële risico's op vastgoedexploitaties wordt gerekend met een percentage over de huurinkomsten, onderhoudskosten die middels kengetallen tot stand komen:

- 20% over de begrote huurinkomsten (€ 951.000): € 190.000;
- 20% over de onderhoudskosten die zijn gebaseerd op kengetallen (€ 240.000): € 48.000;
- een bedrag van € 100.000 voor overige risico's, zoals onverwachte weersomstandigheden, brand, aantreffen van asbest enzovoorts.

Op basis van deze grove indicatie wordt een risico van € 338.000 per jaar ingeschat en wordt de kans van optreden tussen 25% en 75% (klasse 3) geschat. € 203.000 (60%) is hierdoor aangehouden als bedrag voor de risico's van de vastgoedexploitaties.

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Reconstructie N270	€ 388.000	3	60% is € 233.000

Bij de reconstructie van de N270 (Langstraat) wordt onder meer de aansluiting bij de Nachtegaalweg aangepast. Hier komen opstelstroken en verkeerslichten, mede met het oog op de ontsluiting van het glastuinbouwgebied op de N270.

De totale investeringskosten van het kruispunt Nachtegaalweg worden door de provincie op basis van het schetsontwerp geraamd op € 670.000. De gemeente moet 50% bijdragen in de kosten van deze kruising. Deze kosten ter hoogte van € 338.000 (inclusief indexering) komen ten laste van de tuinbouwvestiging. In de begroting grondexploitatie glastuinbouw zijn deze uitgaven opgenomen.

Om het risico van deze, door de provincie gewenste, gebiedsontwikkeling voor de gemeente Deurne beheersbaar te houden, is tussen de provincie en de bij het project betrokken partijen een zogenaamde afnamegarantie-overeenkomst gesloten. Kern van deze overeenkomst is dat het financiële risico van de gemeente Deurne en de

Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij (TOM) wordt begrensd en dat de provincie Noord-Brabant het eventuele grotere nadelige saldo voor haar rekening neemt.

De realisatie wordt helaas nu belemmerd door de eisen die zijn gesteld aan de Programmatische Aanpak Stikstof.

Ondanks dat de gemeente in gesprek is met de provincie over de overname van het project is het tot de definitieve overname niet zeker of deze investeringen binnen de werking van de afnamegarantie-overeenkomst zullen vallen. Gevolg is dat de binnen de Grex gereserveerde middelen nog niet risicoloos kunnen worden toegezegd aan de reconstructie van het kruispunt N270 – Nachtegaalweg. Als dit risico zich voordoet, is de investering € 388.000 hoger. De jaarlijkse kapitaallasten worden dan € 25.000 hoger.

Tot er zekerheid is over overname van het project door de provincie, wordt dit risico hier opgenomen. De kans van optreden wordt tussen de 25% en 75% (klasse 3) geschat

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Gemeentefonds	€ 0	6	0% is € 0

De ontwikkelingen in de algemene uitkering worden gevolgd en vertaald. De algemene uitkering vanuit het Rijk wijzigt voortdurend. Bij de mei- sept- en decembercirculaire passen we de begroting hierop aan. Het risico wordt daarom op dit moment ingeschat op klasse 6.

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Extra middelen jeugd	€ 528.000	5	20% is € 106.000

Bij de meicirculaire 2019 zijn voor drie jaar (2019 t/m 2021) middelen verkregen om de tekorten op de jeugdzorg te verlagen. Voor Deurne is dit € 603.000 aflopend naar € 528.000. Of er na 2021 nog extra geld beschikbaar komt van het Rijk is nu niet duidelijk. Het Rijk heeft aangegeven dat er een onderzoek volgt naar beheersing van kosten in de jeugdzorg. Naar aanleiding van dit onderzoek wordt besloten of en hoeveel er structureel toegekend wordt. De verwachting is dat de uitkomsten van dit onderzoek dusdanig zijn dat Deurne extra middelen blijft ontvangen voor de jeugdzorg. De hoogte is echter onzeker.

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
BCF-plafond	€ 40.000	3	60% is € 24.000

Gemeenten declareren hun BTW op overheidstaken bij het BTW Compensatie Fonds (BCF). Om te voorkomen dat er een opheffing ontstaat heeft de rijksoverheid een plafond aangebracht in de declaraties. Blijven de gezamenlijke gemeenten onder het plafond dan wordt het verschil aan het gemeentefonds toegevoegd, wordt het plafond overschreden dan wordt het verschil uit het gemeentefonds genomen. Tot nu toe is er ieder jaar geld overgebleven in het BCF en via de algemene uitkering aan de gemeente uitgekeerd. Door de provincie is aangegeven dat de verwachte teruggave structureel mag worden opgenomen. Het risico bestaat dat er een jaar komt dat het BCF niet voldoende is en dat er geen geld uitgekeerd wordt of dat er zelfs geld toegevoegd moet worden aan het BCF. Nu het economisch goed gaat en er veel geïnvesteerd wordt, wordt er veel BTW gecompenseerd. De kans dat het BCF op het einde van het jaar op is, neemt hierdoor toe.

4. Risico's door wet- en regelgeving

- Juridische risico's (onder andere ook ARBO technische risico's)
- Risico's verbonden partijen
- Risico's samenwerking
- Risico's in contracten

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Juridische geschillen etc.	€ 1.248.600	divers	€ 605.000

De gemeente Deurne heeft de risico's in beeld gebracht van ingediende (plan)schadeclaims, lopende procedures en geschillen waarbij juridische zaken momenteel betrokken zijn. Inventarisatie laat zien dat het gaat om een totaalbedrag van risico's van ongeveer € 1,2 miljoen, met een nettobedrag van € 605.000. Dit bedrag is exclusief de risico's van de grondexploitaties omdat die risico's worden opgevangen binnen de betreffende grondexploitaties.

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Vennootschapsbelasting	€ 0	6	0% is € 0

Per 1 januari 2016 zijn overheidsbedrijven vennootschapsbelastingplichtig over hun 'materiële ondernemingen'. Dit geldt ook voor de gemeente Deurne. Een materiële onderneming voldoet aan drie criteria:

- deelname aan het economisch verkeer;
- structurele inzet van arbeid en kapitaal;
- winst beogen of in concurrentie treden.

Als een taakveld of een cluster van taakvelden winstgevend wordt, bestaat de kans dat de gemeente vennootschapsbelasting verschuldigd is.

VPB voor grondexploitaties

Op basis van de huidige grondexploitaties is het grondbedrijf de komende jaren (doorkijk tot en met 2033) niet vennootschapsbelastingplichtig. Het grondbedrijf van de gemeente Deurne voldoet niet aan het 3^e criterium (winst beogen of in concurrentie treden), omdat het totaal van grondexploitaties fiscaal verlieslatend is.

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Inkoop en aanbesteding	€ 20.000.000	6	0,5%= € 100.000

In de Aanbestedingswet zijn op Europese richtlijnen gebaseerde regels opgenomen op dit gebied. Het inkopen van goederen, diensten en werken doet elke afdeling zelfstandig, eventueel onder begeleiding van het inkoopbureau en als het nodig is na toestemming van het college. Het inkoopbeleid is van toepassing en het risico is aanwezig dat dit inkoopbeleid niet gevolgd wordt. Dit risico geldt overigens alleen voor inkopen die de eigen organisatie zelf doet zonder ondersteuning van het inkoopbureau Bizob. Wanneer inkooptrajecten zwak zijn en onvoldoende opgebouwd, kan dit leiden tot procedures waaruit schadevergoedingen voortkomen. Verder is het risico aanwezig dat de Europese aanbestedingsdrempel overschreden wordt. Dit risico doet zich voornamelijk voor bij het verlengen van eerder overeengekomen overeenkomsten.

Geschat wordt dat het bedrag waarvoor risico wordt gelopen € 20 miljoen is. Het inkoopbureau heeft een analyse gemaakt van de nalevingsgraad van inkoopregels in gemeenten van 20.000-50.000 inwoners. De nalevingsgraad komt uit op 20-30%, wat uitkomt op een waardering van klasse 3. Een waardering in klasse 6 ligt meer voor de hand, omdat er in de organisatie al controles op de inkoop worden uitgevoerd en er een centrale rol voor inkoop bij de afdeling Bedrijfsvoering is belegd. In klasse 6 wordt het nettobedrag gewaardeerd op € 100.000 (0,5% van € 20 miljoen).

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Verbonden partijen	€ 821.000	n.v.t.	€ 821.000

Geredeneerd vanuit het risicomanagement van de gemeente Deurne is het logisch en noodzakelijk ook werkafspraken te maken over het risicobeheer en de verantwoording van de verbonden partijen. Deze werkafspraken hebben betrekking op de beheersing van risico's door de verbonden partijen en een tijdige informatieverstrekking van bestaande risico's en mogelijke financiële en maatschappelijke gevolgen aan de raad. Op verzoek

van de raad is een samenwerkingsmonitor voor de samenwerkingsverbanden/verbonden partijen opgesteld.

De risico's voor de samenwerkingsverbanden zijn gewaardeerd op € 821.000. Dit betreft het risicoaandeel in Senzer.

Meer informatie is opgenomen in de samenwerkingsmonitor. Bij iedere samenwerking wordt in onderdeel 9 "risico's" een toelichting gegeven op de noemenswaardige risico's en de relatie met het weerstandsvermogen.

Risico-omschrijving	Brutobedrag	Risicowaardering	Nettobedrag
Onderhoud watergangen	Pm		Pm

Het waterschap Aa en Maas gaat de komende jaren een aantal watergangen in de gemeente Deurne baggeren. De gemeente heeft ontvangstplicht voor het maaisel en het baggerslib.

Kosten nog niet bekend

De omvang van het te ontvangen baggerslib is vooraf niet in te schatten. Dit is afhankelijk van de keuzes van het waterschap in de te onderhouden sloten en de dikte van de opgebouwde sliblaag. Daarnaast is de kwaliteit van het baggerslib nog niet bekend. Dit bepaalt mede de kosten voor afvoer van het materiaal.

Momenteel is een landelijke discussie gaande over de risico's van PFAS-houdende grond. Zolang deze discussie niet afgesloten wordt en er geen duidelijke normen zijn vastgelegd bestaat de kans dat er geen afzetmogelijkheden zijn voor vrijkomend baggerslib. Dit kan leiden tot uitstel van baggerwerkzaamheden of hoge kosten voor de slibverwerking.

Omdat momenteel geen inschatting is te maken welk bedrag met dit risico gemoeid is, is dit risico op PM gezet

5. Financiële verslagleggingrisico's

Er zijn geen financiële verslagleggingsrisico's te melden.

Samenvatting risico's

Risico-omschrijving	bruto bedrag	risicowaardering	% risicowaardering	netto bedrag
Sociaal Domein, risico's	2.200.000	2	80%	1.760.000
Leges omgevingsvergunningen	86.000	2	80%	69.000
Wegen	0	6	0%	0
Cultuurcentrum (BTW)	900.000	6	0%	0
Afval	1.000.000	1	100%	1.000.000
Grondexploitatie, risico's	23.006.000	zomerbericht & PAS		8.234.000
Grondexploitatie, dekking: alg res. Grex en winstgevendende grexen				-8.234.000
Vastgoedexploitaties	338.000	3	60%	203.000
Reconstructie N270	388.000	3	60%	233.000
Algemene uitkering (Gem. Fonds)	0	6	0%	0
Extra middelen jeugd	528.000	6	20%	106.000
BCF-plafond	40.000	3	60%	24.000
Juridische geschillen, claims etc.	1.248.600	divers		605.000
Inkoop en aanbesteding	20.000.000	6	1%	100.000
Verbonden partijen	821.000	3	50%	821.000
Wet Venootschapsbelasting	0	6	0%	0
Onderhoud watergangen	PM			PM
totaal	50.555.600			4.921.000

Wijzigingen ten opzichte van risico's in de jaarstukken 2018

Ten opzichte van de risico's zoals die zijn opgenomen in de jaarstukken 2018 zijn een aantal risico's aangepast:

- Risico sociaal domein: het risico bedrag is verlaagd. Reden is dat Senzer nu apart wordt vermeld
- Risico onderwijshuisvestiging is vervallen i.v.m. nieuwe afspraken die met OMO zijn gemaakt.
- Aanpassing naar beneden van zowel het bruto- als nettobedrag van leges omgevingsvergunningen. Was € 211.000 wordt € 86.000. oorzaak zijn de hogere inkomsten van de laatste jaren.
- Juridische verschillen: door actualisatie van de juridische geschillen is zowel het bruto als het nettobedrag naar boven bijgesteld (was € 0,8 miljoen en is nu € 1,2 miljoen).
- Verbonden partijen: het brutobedrag was € 0. Is nu € 821.000 door toevoeging risico Senzer
- Nieuw risico "extra middelen jeugd" en "BCF-plafond. Zie toelichting bij deze risico's.

Het totale bruto risicobedrag is ten opzichte van de jaarstukken 2018 gestegen van € 49,5 miljoen naar € 50,6 miljoen. Het netto risicobedrag is toegenomen van € 4,1 miljoen naar € 4,9 miljoen.

5.2.2 Beschikbare weerstandscapaciteit

In de vorige paragraaf zijn de risico's beschreven en gekwantificeerd. Naast inzicht in risico's is inzicht in de beschikbare weerstandscapaciteit belangrijk. In onderstaande tabel staan de componenten van de weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit	juni '18 (rek 2017)	nov '18 (begr 2019)	juni '19 (rek 2018)	nov '19 (begr 2020)	I/S
Algemene reserve	10.209.000	12.474.500	11.006.000	14.884.000	I
Stille reserves	2.460.000	2.460.000	3.842.000	3.890.000	I
Onbenutte belastingcapaciteit	1.290.000	1.385.330	1.513.669	1.248.185	S
Post onvoorzien	79.000	79.000	71.000	79.000	S
Totale beschikbare weerstandscapaciteit	14.038.000	16.398.830	16.432.669	20.101.185	

S = structureel, I = incidenteel

Toelichting beschikbare weerstandscapaciteit

Algemene reserve

De algemene reserve is een reserve die bedoeld is als buffer en die direct kan worden ingezet om tegenvallers op te vangen. Bij de begroting 2020 is de norm voor de algemene reserve gesteld op minimaal € 9,5 miljoen moet zijn. De stand in bovenstaand overzicht in de kolom "begroting 2020" is de verwachte stand per 31 december 2020. De stand van de algemene reserve is altijd een momentopname. Voor meer informatie over het meerjarig verloop van de algemene reserve zie ook paragraaf 2.4.

Stille reserves

De stille reserves van een gemeente bestaan uit waardevolle eigendommen die tegen een lagere waarde dan de actuele marktwaarde op de balans zijn verantwoord. Hier is dan sprake van een potentiële boekwinst. De stille reserve van de gemeente Deurne wordt bepaald door haar vastgoedeigendom: gronden en panden.

Tegenover de boekwinsten staan ook panden en gronden met een (potentieel) boekverlies: de boekwaarde is dan hoger dan de actuele marktwaarde. Dit boekverlies mag niet worden verrekend met de boekwinst, maar wordt afgedekt via de voorziening risico's waardering vastgoed.

De potentiële boekwinst is in onderstaande tabel weergegeven:

Onderwerp	Potentiële boekwinst	risicowaardering	nettobedrag
Panden	3.274.600		
Gronden	3.200.463		
Potentiële boekwinst	€ 6.475.062	3 (60%)	€ 3.890.000

Van potentiële boekwinst naar stille reserve

De potentiële boekwinst van € 6,5 miljoen wordt slechts deels meegenomen om de stille reserve te bepalen. Hiervoor zijn een aantal redenen:

- Vastgoed is vermogen, maar zijn geen liquide middelen. Ofwel, liquide middelen zijn niet direct voor handen.
- Op korte termijn is de potentiële boekwinst niet direct liquide te maken vanwege economische, tactische en/of juridische aspecten.
- Bovengenoemde marktwaarden zijn bepaald op WOZ-waarde. Het is onzeker of deze bij verkoop daadwerkelijk behaald worden.
- Verkoop van eigendommen kan ook een structureel effect hebben, omdat verhuur-opbrengsten wegvallen.

De kans dat de potentiële boekwinst volledig wordt gerealiseerd, wordt geschat op 25% tot 75%. Dit komt overeen met risicowaardering 3 en een nettobedrag overeenkomstig

60% van de potentiële boekwinst. Dit wil zeggen een stille reserve van afgerond € 3,9 miljoen.

Onbenutte belastingcapaciteit

De derde component van de beschikbare weerstandscapaciteit is de onbenutte belastingcapaciteit. Er is sprake van onbenutte belastingcapaciteit wanneer de gemeentelijke belastingen niet volledig kostendekkend zijn of als het gemeentelijke OZB-tarief lager is dan de zogenaamde artikel 12 norm. Deze norm geeft aan tot welk bedrag de OZB kan worden verhoogd op het moment dat een gemeente in financiële problemen komt.

De afvalstoffenheffing en de rioolheffing zijn volledig kostendekkend, dus daar is geen onbenutte belastingcapaciteit. Voor de begroting 2020 is de onbenutte belastingcapaciteit op de OZB berekend op € 1,248 miljoen.

Onvoorzien

In de begroting wordt jaarlijks een bedrag opgenomen voor onvoorziene uitgaven van ongeveer € 79.000.

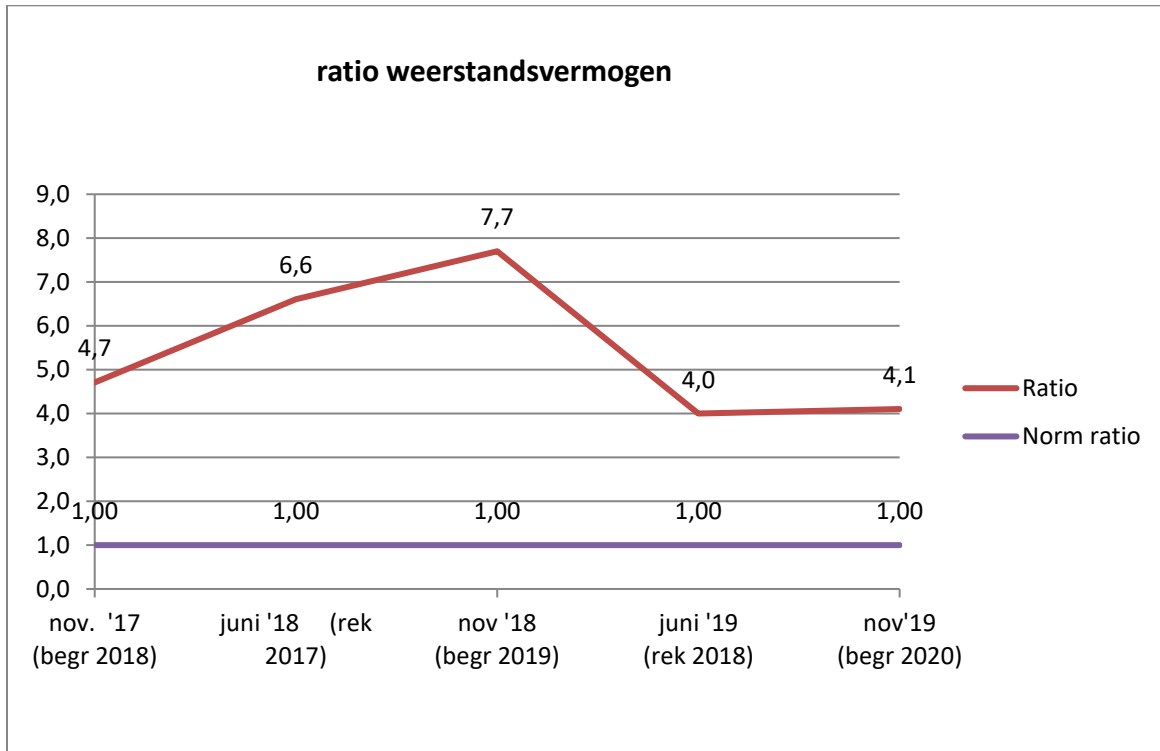
Ratio weerstandsvermogen

In het voorgaande zijn de risico's gekwantificeerd (= benodigde weerstandscapaciteit) en is de beschikbare weerstandscapaciteit berekend. Aan de hand van deze gegevens kan de ratio weerstandsvermogen worden bepaald:

$$\text{ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit.}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

De ontwikkeling van de ratio is als volgt:

	juni '17 (rek 2016)	nov. '17 (begr 2018)	juni '18 (rek 2017)	nov '18 (begr 2019)	juni '19 (rek 2018)	nov'19 (begr 2020)
beschikbaar (in mln.)	14,85	13,06	14,04	16,40	16,40	20,10
benodigd (in mln.)	10,66	2,77	2,12	2,13	4,10	4,92
Ratio	1,4	4,7	6,6	7,7	4,0	4,1
Norm ratio	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Conclusie risicomanagement en weerstandsvermogen

De ratio vertoont de laatste jaren een sterk oplopende lijn. Voornaamste oorzaak is daling van de risico's van de grondexploitaties gecombineerd met een hogere algemene reserve grondexploitatie. De risico's binnen de grondexploitatie kunnen volledig worden opgevangen door de algemene reserve grondexploitatie (ARG) en hoeven dus niet meer worden opgevangen door de (gemeentebrede) algemene reserve. Daarnaast is de algemene reserve gestegen; dit heeft ook een positief effect op de ratio. Kanttekening hierbij is dat de nu gepresenteerde risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit een momentopname is. Nieuwe projecten, economische ontwikkelingen en investeringsbeslissingen kunnen het risicoprofiel beïnvloeden, waardoor het weerstandsvermogen een andere waardering kan krijgen.

5.2.3 Financiële kengetallen

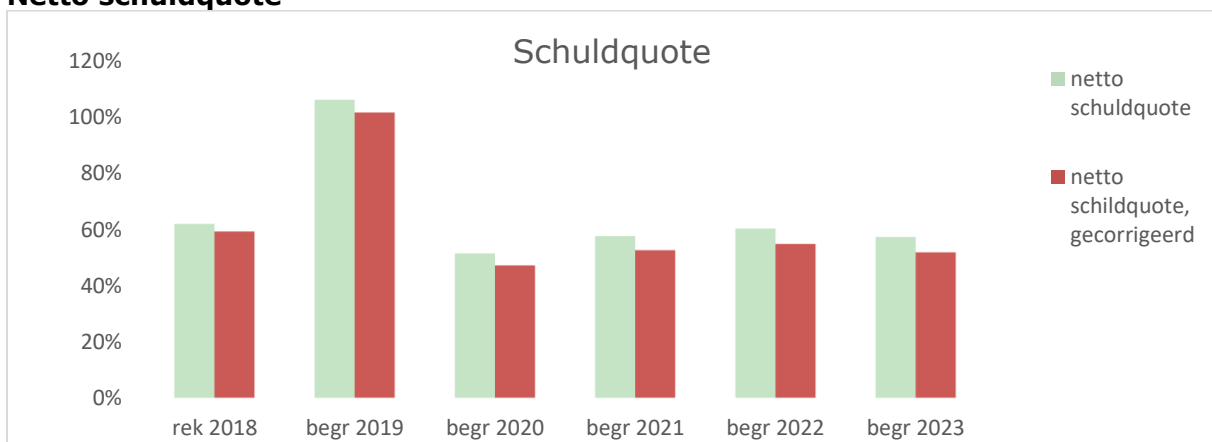
Deze paragraaf bevat zes financiële kengetallen weerstandsvermogen die elke gemeente verplicht moet opnemen. Kengetallen kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van een gemeente en maken het mogelijk gemeenten onderling te vergelijken. In het volgende overzicht worden de financiële kengetallen kort toegelicht. Vervolgens worden de Deurnese waarden van deze kengetallen berekend.

Kengetallen	Verloop van de kengetallen					
	Jaarrek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
Netto schuldquote	62%	106%	51%	57%	60%	57%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	59%	101%	47%	52%	54%	52%
Solvabiliteitsratio	25%	22%	28%	30%	30%	30%
Structurele exploitatieruimte	1,7%	-1,3%	0,7%	0,5%	0,1%	0,5%
Grondexploitatie	30%	39%	2%	4%	4%	3%
Belastingcapaciteit	114%	118%	118%	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

Toelichting kengetallen in relatie tot financiële positie

Netto schuldquote

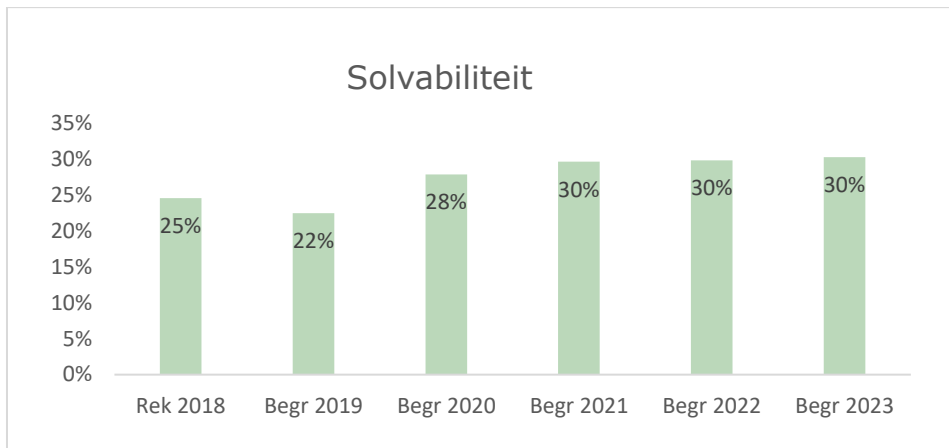

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de totale baten en zegt iets over de mate waarin de schuld van de gemeente met het inkomen kan worden gedragen. De VNG hanteert voor de schuldquote de volgende norm: onder de 100% is goed, tussen de 100% en 130% is matig en boven de 130% is onvoldoende. Wanneer de netto schuldquote te hoog is, betekent dit dat de rentelasten en de aflossingen die de schulden met zich mee brengen te zwaar drukken op de begroting. De begroting wordt hierdoor namelijk minder flexibel en er is dan geen ruimte meer om te investeren. Dit percentage vertoont van 2021 tot en met 2022 een iets stijgende lijn. De daling in 2020 is te verklaren door de aflossing van de geldlening voor de glastuinbouw.

Gezien de stelregel bij de netto schuldquote "Hoe lager, hoe beter", zien de beide netto schuldquotes (ongecorrigeerd en gecorrigeerd) er voor de gemeente gunstig uit. De percentages van 51 en 47 in 2020 liggen namelijk fors lager dan het gemiddelde voor gemeenten in de inwonersklasse 20.000 tot 50.000 inwoners. De beide netto schuldquotes gaan in de jaren na 2020 wel iets omhoog, maar blijven zich gunstig verhouden tot het eerder genoemde gemiddelde in Nederlandse gemeenten.

Solvabiliteitsratio

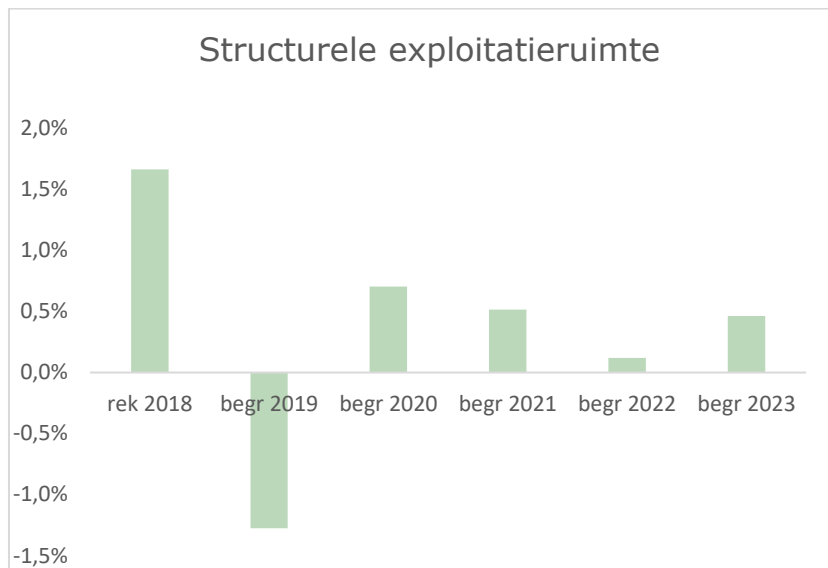

De solvabiliteitsratio geeft de verhouding tussen het eigen vermogen (reserves) en het totale vermogen weer van een gemeente. Het gaat erom inzicht te krijgen in de mate waarin de gemeente, in geval van nood, in staat is aan haar financiële verplichtingen (vooral de verschaffers van vreemd vermogen) te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe beter. Een percentage van 28% wil zeggen dat 28% is gefinancierd met eigen vermogen en 72% met vreemd vermogen. Ten opzichte van vorige jaren is deze ratio verbeterd door een afname van het vreemd vermogen (leningen). De stijging van het percentage voor de komende jaren komt door de aflossing van de lening van de glastuinbouw.

Kanttekening bij deze ratio is dat onderhoudsvoorzieningen ook tot het vreemd vermogen worden gerekend en de ratio daarmee negatief beïnvloedt. Het hebben van dergelijke voorzieningen is juist een teken dat het onderhoud planmatig wordt uitgevoerd en daarmee goed "in control" is. Als in Deurne het onderhoud (voor wegen en gebouwen) niet via een voorziening wordt gedekt maar via een reserve, zou de solvabiliteitsratio een paar procenten hoger uitkomen.

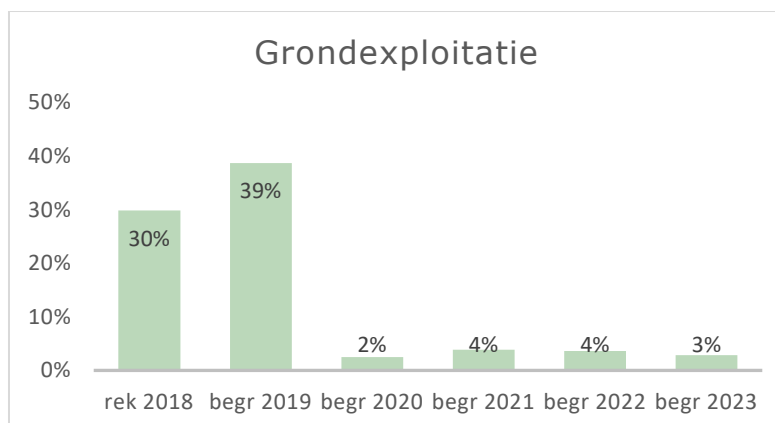
Het landelijk gemiddelde voor het Solvabiliteitspercentage ligt voor 2020 met 31,9% iets hoger dan het berekende percentage voor de gemeente Deurne. Het Deurnese percentage vertoont in de jaren 2021, 2022 en 2023 naar verwachting een licht stijgende lijn en gaat in 2023 het landelijk gemiddelde benaderen. Een gunstige ontwikkeling.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt berekend door het saldo van de structurele baten en lasten af te zetten tegen de totale baten. De structurele begrotingsruimte 2020 is licht positief. In de daaropvolgende jaren is dit ook het geval. Hiermee is de structurele exploitatieruimte 2020 exact gelijk aan het landelijk gemiddelde voor gemeenten in de inwoners-klasse van 20.000 tot 50.000 inwoners. In de daaropvolgende jaren neemt deze ruimte wel af, maar blijft positief.

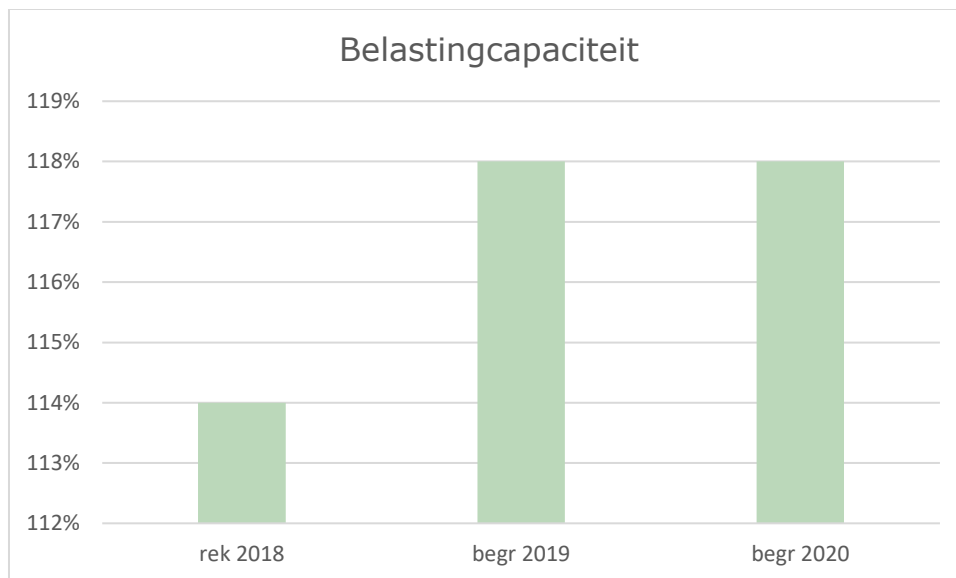
Grondexploitatie

Voor elke gemeente is de grondpositie (de boekwaarde van de grond) een risico. De boekwaarde van de gronden geeft weer of een gemeente veel middelen heeft gestopt in haar grondexploitatie. Dit geld moet namelijk ook nog terugverdiend worden met de verkoop. Deurne is de afgelopen jaren bewust geweest van de grote risico's die de omvangrijke portefeuille met zich meebrengt. Om deze reden wordt de portefeuille ook gestaag afgebouwd. Dit past dan ook bij het beleid, meer faciliterend dan actief en dus minder risicodragende projecten.

De daling vanaf het jaar 2020 heeft te maken met de overdracht van het project glastuinbouw naar de provincie. Door deze overdracht is het percentage van Deurne laag in verhouding tot het landelijk gemiddelde wat is geraamd op 12%.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend door het totaal van het tarief van riool, afval en OZB (woonlasten) voor een gemiddeld gezin af te zetten tegen het landelijk gemiddelde. Een percentage van 118% wil zeggen dat in Deurne de woonlasten 18% hoger zijn dan het landelijk gemiddelde. Omdat de belastingtarieven niet bekend zijn voor de jaren 2021 en verder, zijn van deze jaren geen gegevens opgenomen. De belastingcapaciteit is t.o.v. het begrotingsjaar 2019 niet gewijzigd.

Deze norm is een andere dan de "onbenutte belastingcapaciteitsnorm". De daar berekende waarde geeft aan hoeveel de OZB-baten nog kunnen stijgen als wordt uitgegaan van de zogenaamde "artikel 12-norm". In de artikel 12-norm is het uitgangspunt dat de OZB-tarieven opgehoogd kunnen worden tot 120% van het gewogen landelijk gemiddelde OZB tarief.

Conclusie

De afgelopen jaren lieten de kengetallen al een positieve ontwikkeling zien. Naar de toekomst toe wordt deze ontwikkeling voortgezet, voorzichtig kan gesteld worden dat de financiële positie van de gemeente zich gunstig blijft ontwikkelen.